

ЕВОЛЮЦІЯ СКЛАДУ ТА РОЛІ РЕСУРСНИХ ПОТОКІВ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

к.е.н., доц. **Попова О.Ю., Белюсова К.О.**
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Зростання суспільних потреб стимулює виробників до розширення кола та кількості залучених до господарських процесів ресурсів. Проблема ресурсного забезпечення господарської діяльності присвячено ряд наукових праць провідних вчених-економістів. На особливу увагу заслуговують роботи Р. Констанци, Г. Дайле, Р. Айреса, Дж. Стигліца та інших. Погляди сучасних науковців мають розбіжності у трактуванні сутності, складу ресурсів та їх місця в системі господарювання. Тому метою даної роботи є уточнення місця та ролі ресурсних потоків в забезпеченні економічного зростання.

У широкому розумінні ресурси підприємства представлені як всі цінності, що можуть бути використані (або використовуються) для виробництва благ, які спрямовуються на задоволення конкретної потреби. На первинну важливість ресурсів та їх руху у вигляді первинного накопичення капіталу, як базису для зростання, зазначено у працях засновників меркантилізму (Т.Ман), вчення фізіократів (Ф.Кене), класичної економічної теорії (А. Сміт). Загальне представлення руху ресурсів за даними теоріями здійснювалось через товарні та грошові потоки з метою накопичення та забезпечення зростання вартості. На початку ХХ століття загострення невідповідностей між використанням виробничих можливостей суб'єктів господарювання та відставанням платоспроможного попиту обумовило появу значного кола досліджень у сфері ресурсних можливостей виробництва благ. Результатом цього стало включення до складу ресурсів не лише матеріальних благ, а й ряду неуречевлених благ, таких як підприємницька спроможність у марксизмі (К. Маркс), інвестицій та збережень у кейнсіанстві (Дж. Кейнс), у неокейнсіанстві – технології виробництва (Е. Домар) та очікувань підприємців (Р. Харрод).

Істотне прискорення розвитку суспільно-економічних відносин обумовило обмежене використання даних моделей руху ресурсних потоків в господарській діяльності. Нез'ясована частка факторів економічного зростання за Р. Солоу при використанні даних моделей склала близько 87%. Р. Солоу назвав цю частку «мірою нашого неучтв», фактори – «залишковим технологічним прогресом». Критику неокласичних моделей використання ресурсів для забезпечення економічного зростання було спрямовано на відсутність включення «реальних» ресурсних потоків, адже взаємозв'язок між попитом, пропозицією та виробництвом благ зведено лише до виміру руху грошових потоків, які узагальнено характеризують сукупність залучених до процесів виробництва ресурсів.

У 70-х рр. ХХ століття прискорення темпів приросту населення із відповідним розширення потреб, що спричинило надмірне використання елементів природно-ресурсного потенціалу, обумовило інтенсивне дослідження ролі природних ресурсів в забезпеченні економічного зростання. Дж. Форестер у праці «Світова динаміка» побудував ряд прогнозних моделей, згідно до яких подальший розвиток людства неминуче призведе до екологічної катастрофи. Ця робота в значній мірі привернула увагу економістів до першочергового значення природних ресурсів в системі господарювання. На можливий внесок природних ресурсів до економічного зростання та технологічного прогресу зазначено в роботах провідних економістів – представників Римського клубу (Д. Медоуз) та наголошено на істотні обмеження економічному зростанню внаслідок вичерпності та невідновності значного кола природних ресурсів (П. Дасгупта, Дж. Хіл, Р. Солоу, Дж. Стигліц). Критика моделей Медоуза-Форестера, пов'язана із неможливістю їх використання на мезо- та мікрорівнях, обумовила появу наступної моделі економічного зростання Месаровича-Пестеля, яка складає основу концепції органічного зростання. Основною гіпотезою даної моделі є диференціація територіально-адміністративних утворень за рівнем природно-ресурсного потенціалу, що виправдовує інтенсифікацію видобування природних ресурсів в тих регіонах, де вони представлені у більшій кількості.

Наприкінці ХХ століття, як відклик на посилення значущості людського фактору, з'являються ряд новаційних моделей, зокрема, А. Печчеї (праця «Людські якості»). Прогресивних зрушень теорія розвитку зазнала із роботами П. Ромера, який обґрунтував теорію економічного зростання, в якій формально відображається обмін між поточним споживанням та інвестиціями в «знання», якими монополює володіє суб'єкт господарювання, але практично одразу вільно стають доступними для інших суб'єктів господарювання. Подальший розвиток роль ресурсних потоків отримала в дослідженнях Р. Лукаса через розвиток людського капіталу: чим більший є людський капітал, тим більш продуктивними є використаний капітал. Останні дослідження у сфері визначення складу ресурсів в забезпеченні економічного заростання економісти відводять інформаційним ресурсам (Б. Варр, Р. Айрес). Роль інформації полягає у виконанні функції контролю споживання ресурсів: оцінка якості та доцільності споживання ресурсів, вимір «справедливої» вартості виробництва, що дозволяє досягти економії праці і вибрати більш обґрунтовано стратегії економічного зростання.

Проведене дослідження свідчить про динамічність ролі та складу ресурсів в економічному зростанні і вимагає у подальшому розробки відповідних моделей для вітчизняних умов господарювання.